

Representantforslag nr.

(2008-2009)

fra stortingsrepresentanten Lars Sponheim

Dokument nr. 8: (2008-2009)

Representantforslag fra stortingsrepresentanten Lars Sponheim om å be Riksrevisjonen foreta særlig undersøkelse av forvaltningen av SPU og å endre sentralbankloven slik at Riksrevisjonen kan foreta årlig kontroll av Norges Bank.

Til Stortinget

Bakgrunn

Riksrevisjonens rammevilkår går fram av lov og instruks om Riksrevisjonens virksomhet (riksrevisjonsloven av 7. mai 2004 nr. 21 og instruks om Riksrevisjonens virksomhet av 11. mars 2004). Riksrevisjonen skal gjennom revisjon, kontroll og veiledning bidra til at statens inntekter blir innbetalt som forutsatt og at statens midler og verdier blir brukt og forvaltet på en økonomisk forsvarlig måte, og i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, jf. Riksrevisjonsloven § 1.

Riksrevisjonen skal bidra til at fellesskapets midler og verdier blir brukt og forvaltet slik Stortinget har bestemt. Dette gjøres gjennom revisjon, kontroll og veiledning.

Etter forslagstillers syn utfører Riksrevisjonen sine oppgaver i samsvar med de vedtak og forutsetninger Stortinget har fastlagt. Forslagsstilleren mener imidlertid at det er tungtveiende grunner til å se på om Stortinget bør utvide Riksrevisjonens virksomhet til også å foreta en grundigere kontroll av Norges Banks virksomhetsutøvelse generelt og Norges Banks forvaltning av Statens Pensjonsfond - Utland (SPU) spesielt.

Revisjonen av Statens Pensjonsfond - Utland (SPU) er tillagt Riksrevisjonen. Men etter avtale med Norges Banks revisjon bygger Riksrevisjonen sin revisjon av kapitalforvaltningen i Norges Bank på det arbeid som utføres av Norges Banks revisjon. I realiteten innebærer dette at det ikke foretas en ”uavhengig” revisjon at SPU. I tillegg framgår det av instruks om Riksrevisjonens virksomhet kap. 5, § 11 at Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets myndighetsutøvelse overfor Norges Bank, jf sentralbankloven § 2 fjerde ledd. Riksrevisjonen fører ikke kontroll med om banken har utøvd sin virksomhet i samsvar med de økonomisk-politiske retningslinjer som er fastlagt av statsmyndighetene, jf sentralbankloven § 2 første ledd.

Samlet betyr dette at Stortinget i liten eller ingen grad får en uavhengig rapport om forvaltningen av Statens Pensjonsfond - Utland (SPU) er i tråd med de vedtak og retningslinjer Stortinget selv har vedtatt.

Dersom Riksrevisjonen skulle foretatt en fullstendig kontroll av om Norges Bank generelt og bankens forvaltning av Statens Pensjonsfond - Utland (SPU) spesielt har oppfylt sitt formål slik det er fastsatt av Stortinget, ville dette i prinsippet også innebære at det måtte foretas en løpende vurdering av om banken har utøvet sin myndighet i samsvar med statsmyndighetenes økonomisk-politiske retningslinjer. Dette ville blant annet innebære at det måtte føres direkte kontroll med bankens valuta- og kredittoperasjoner.

I følge Riksrevisjonens egne kommentarer til lov og instruks for Riksrevisjonen (side 34-35) ansees det ikke mulig for Riksrevisjonen å ivareta en slik kontrolloppgave uten samtidig å ha det løpende revisjonsansvaret. I instruksjonen er det derfor klargjort at Riksrevisjonen ikke fører kontroll med at banken har utøvet sin virksomhet i samsvar med de økonomisk-politiske retningslinjer som er fastsatt av statsmyndighetene, jf. sentralbankloven § 2 første ledd. Dette mener forslagsstilleren derfor at det er behov for å endre.

Riksrevisjonen påpeker også 24. september 2008 i sin gjennomgang av Finansdepartementets forvaltning og gjennomføring av budsjettet for 2007 (Dokument nr. 1 (2008-2009)) at ”Riksrevisjonen har i flere år etterspurt fullstendig dokumentasjon av rutiner og interne kontrollaktiviteter knyttet til forvaltningen av Statens pensjonsfond – Utland (SPU) i Norges Bank. Riksrevisjonen mottok deler av denne dokumentasjonen i 2006 og 2007. Andre revisorer og konsulenter har også påpekt noe mangelfull formalisering og dokumentasjon av sentrale rutiner og kontrollaktiviteter i kapitalforvaltningen i Norges Bank i 2007.”.

Sammen med den siste tids offentlige diskusjon om forvaltningen av Statens Pensjonsfond - Utland (SPU), både knyttet til tap, bonuser og økt hemmelighold av både lønnsforhold og investeringsportefølje gir det et bilde av at forvaltningen av SPU ikke er slik det burde være – og at Stortinget i liten eller ingen grad har mulighet til å kontrollere om disse opplysningene medfører riktighet eller ikke.

Ekstra spesielt blir det når statsministeren i Stortingets muntlig spørretime, onsdag 25. mars, går langt i slå fast at Norges Bank har gått ut over sine fullmakter og tatt en større risiko enn det Storting og Regjering har lagt opp til.

Statsministeren sa bl.a. følgende: ”Vi må skille veldig mellom to ting når det gjelder Statens pensjonsfond og den kursutviklingen man har sett på de investeringene. Det ene er der man har fulgt markedet, fulgt referanseindeksen. Der har det vært et fall. At Pensjonsfondet opplever at man følger det, det er i og for seg som Stortinget har forutsatt, når det er en stor nedgang i internasjonale markeder. Men så er det en annen type fall, og det er det som kalles den aktive forvaltningen, der man ikke helt har fulgt markedet. Det er det som egentlig uroer meg mest, og derfor er det viktig at vi nå går gjennom erfaringene med den aktive forvaltningen. Selv om det beløpet er mye mindre, er det mer alvorlig, for det er noe som ikke burde ha skjedd, basert på de retningslinjer som Stortinget har fastsatt, og som Regjeringen har fulgt opp.”.

Forslagsstilleren mener at det på denne bakgrunn er strengt nødvendig at Riksrevisjonen snarest foretar en undersøkelse om forvaltningen at Statens

Pensjonsfond – Utland (SPU) er og har vært i tråd med de retningslinjer og vedtak Storting har fattet. Dette kan skje ved et plenarvedtak i Stortinget jfr. § 9 i Lov 7. Mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen hvor det bl.a. heter at ”*Storting i plenum kan pålegge Riksrevisjonen å sette i gang særlige undersøkelser.*”

Forslagsstilleren mener videre at det er behov for å endre sentralbankloven slik at Riksrevisjonen i praksis kan foreta en årlig kontroll av virksomheten i Norges Bank generelt og Norges Banks forvaltning av Statens Pensjonsfond – Utland (SPU) spesielt og rapportere til Stortinget på bakgrunn av denne kontrollen.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag

I

Stortinget ber Riksrevisjonen foreta en særlig undersøkelse om forvaltningen av Statens Pensjonsfond - Utland (SPU) er i tråd med den investeringsstrategi og de vedtak, forutsetninger og mål som følger av Stortingets vedtak jfr. § 9 i Lov 7. Mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen.

II

Stortinget ber Regjeringen snarest og senest i forbindelse med Revidert Nasjonalbudsjett 2009 fremme forslag til endringer i Lov om Norges Bank og pengevesenet mv slik at Riksrevisjonen får det løpende revisjonsansvaret for Norges Bank.

Oslo, 25. mars 2009